

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (HE 95/2024 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Emmi Vettenranta, sosiaali- ja terveysministeriö
- ekonomisti Anni Väättänen, Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- juristi Julia Särkkä, Kansaneläkelaitos
- juristi Mika Välimaa, Kynnys ry edustaen Vammaisfoorumia
- laki- ja neuvontapalveluiden päällikkö Jenni Salonen, Suomen Taksiliitto ry

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Akava ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
- STTK ry
- Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei huomautettavaa:

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annettua lakia ja sairausvakuutuslain muuttamisesta annettua lakia.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2024 vp

Esityksen mukaan sairausvakuutuksesta korvattavan taksin käytön väliaikainen enimmäishintasääntely jatkuisi 31.12.2026 saakka. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin jatkossakin enimmäishinta, joka olisi samalla sairausvakuutuslain perusteella korvattavien taksin käytöstä aiheutuneiden matkakustannusten enimmäiskorvausperuste. Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehneen tilausvälityskeskuksen välittämistä sairausvakuutuksesta korvattavista taksimatkoista voisi veloittaa enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Taksinkäytön kustannusten korvaamisen edellytyksenä olisi, että taksimatka olisi tilattu tällaisesta tilausvälityskeskuksesta. Edellytystä ei sovellettaisi alueilla, joilla ei olisi Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehnyttä tilausvälityskeskusta. Tällaisella alueella ne palvelujen tuottajat, jotka olisivat tehneet Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta, saisivat veloittaa näistä matkoista enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan.

Lisäksi myös matkakustannusten korvauksen perustetta koskevan sääntely jatkuisi 31.12.2026 saakka. Taksin käytön korvausperusteena käytetään jatkossakin enimmäishintaa, jollei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta. Käytettäessä muuta taksia vakuutetulle maksetaan matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinnasta säädetään sairausvakuutuslain (1124/2004) 4 luvun 7 a §:ssä, joka on väliaikaisesti voimassa vuoden 2024 loppuun. Esityksessä sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintasääntelyn voimassaoloa ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2026 loppuun. Myös sairausvakuutuslain 4 luvun 8 §:än sisältyvää matkakustannusten korvauksen perustetta koskevaa sääntelyä ehdotetaan jatkettavaksi vuoden 2026 loppuun.

Jatkettavaksi ehdotetun sääntelyn perusteella valtioneuvoston asetuksella säädetään sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishinta. Enimmäishinta perustuu korvauksiin käytettävissä oleviin varoihin ja kuljetuksesta aiheutuviin kustannuksiin siten, että siihen sisältyy kohtuullinen voitto. Sairausvakuutuslain mukaan taksin käytön korvausperusteena käytetään enimmäishintaa, jollei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta.

Esityksen mukaan Kansaneläkelaitos on kilpailuttanut sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen palvelujen tuottajat kaikissa maakunnissa Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tämän vuoksi valtioneuvoston asetuksella säädettyä enimmäishintaa ei ole käytännössä sovellettu vakuutettujen taksin käytön korvausperusteena, vaan Kansaneläkelaitos on korvannut kustannukset kilpailutettujen hintojen perusteella. Asetuksella säädettävä enimmäishinta toimii kilpailutuksissa hintojen ylärajana eikä Kansaneläkelaitos voi tehdä sopimuksia enimmäishintaa korkeammista taksimatkojen hinnoista. Näin ollen sairausvakuutuksesta korvattavan taksinkäytön enimmäishintaa ja korvausperustetta koskevilla säännöksillä on mahdollinen kustannusten nousua hillitsevä vaikutus.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2024 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä perusteltuna ja kannattaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Esityksen mukaan vuodet 2022—2024 kattavan sopimuskauden sopimukseen kuuluu optiot vuosille 2025—2026 ja vuoden 2025 osalta Kansaneläkelaitos on jo sopinut optiokauden käytöstä. Jos enimmäishintasääntelyä ei jatketa, Kansaneläkelaitos ei esityksen mukaan pysty enää tarkistamaan nykyisten sopimusten hintoja, mikä saattaisi johtaa nykyisten sopimusten purkautumiseen. Sairausvakuutuksesta korvattavien enimmäishintasääntelyn jatkamisella estetään taksipalvelujen sopimusten mahdollisesta purkautumisesta johtuvia katkoksia, lisätään sairausvakuutuksen matkakorvausmenojen ennakoitavuutta ja turvataan vakuutettujen matkat terveydenhuollon palveluihin.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kiinnitettiin huomiota erityisesti isojen esteettömien ajoneuvojen saatavuuden ongelmiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että isojen esteettömien ajoneuvojen saatavuutta ja enimmäishinnoista annettavan asetuksen hintarakenteen sekä maksuluokkien vaikutuksia arvioidaan, jotta esteettömien ajoneuvojen korkeammat hankinta-, ylläpito- ja käyttökustannukset voidaan tarvittaessa ottaa huomioon asetuksen valmistelussa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysministeriö käynnistää viipymättä taksien enimmäishintasääntelyn arvioinnin ja jatkovalmistelun vuoden 2026 jälkeiselle ajalle, jotta Kansaneläkelaitoksella on riittävän ajoissa tietoa tulevia kilpailutuksia varten. Valiokunta korostaa, että taksien enimmäishintasääntelyn tulee paitsi hillitä kustannusten nousua myös turvata osaltaan hoidon saavutettavuutta eri alueilla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 95/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö StVM 10/2024 vp

Helsingissä 2.10.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Krista Kiuru sd
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Maaret Castrén kok
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Ville Merinen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Anne Rintamäki ps
jäsen Päivi Räsänen kd
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Oskari Valtola kok
jäsen Henrik Wickström r
jäsen Ville Väyrynen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sanna Pekkarinen